

Slepende melkziekte: dat wat je niet ziet

Aandoeningen rondom afkalven, zoals slepende melkziekte en melkziekte, zijn voor een belangrijk deel te voorkomen met een uitgebalanceerde voeding in de droogstand. Of het droogstandsrantsoen klopt, valt goed te monitoren middels bloedonderzoek bij verse koeien op calcium- en ketonenwaarden, met aanvullend het scoren van de conditie van de dieren in de droogstand.

GEESJE ROTGERS

Bij melkveehouder Wilry Giesen in het Gelderse Vethuizen rolt de uitslag van het bloedonderzoek uit de printer. “Vanochtend was de dierenarts hier om bloed te tappen”, vertelt Giesen. De uitslag heeft hij meestal nog dezelfde dag in de mail. “Niet dat ik er veel haast mee heb, maar de testen op zich kosten maar weinig tijd”, weet hij. Op het melkveebedrijf van Giesen vindt vanaf 2013 structureel bloedonderzoek plaats bij verse koeien. Het bloed wordt onderzocht op calcium en ketonen. Naast bloedonderzoek wordt ook de conditie van de droogstaande koeien gescoord. Hiermee krijgt hij zicht op de kwaliteit van het rantsoen in de droogstand.

Zijn begeleidend dierenarts, Rogier Schenk van Slingeland Dierenartsen: “Het calciumgehalte in het bloed vertelt ons of subklinische melkziekte bij de verse koeien een rol speelt. Dit zou kunnen komen door te veel calcium en/of te veel kalium (te hoge kation-anionbalans) in het droogstandsrantsoen. Een gebrek aan calcium in het bloed kan leiden tot melkziekte na het afkalven. Subklinische melkziekte heeft een negatief effect op de penswerking en de weerstand van de koe en kan risico geven op lever-

vervetting, mastitis en slechtere vruchtbaarheid.” De calciumwaarde in het bloed zal boven een bepaalde waarde moeten liggen, afhankelijk van de test die wordt gebruikt. Ketonen zeggen iets over vetafbraak die ontstaat na verminderde energieopname. Schenk ziet de bloedwaarde niet graag boven de 1,2 mmol/l: in dat geval is

‘Elke 14 dagen controle’

er sprake van een energietekort. Bloedonderzoek bij verse koeien in combinatie met het scoren van de conditie van de koeien in de droogstand, geeft een goed beeld van de kwaliteit van het droogstandsrantsoen en het droogstandsmanagement, aldus de dierenarts. “Het grote voordeel van deze manier van monitoren is dat we de waardes eerder in beeld hebben dan dat er problemen ontstaan.

Structurele monitoring

Giesen heeft gekozen voor deze structurele monitoring van zijn dieren. “Niet omdat er grote problemen waren op het bedrijf, maar omdat de dierenarts erg enthousiast was over het programma. Natuurlijk hadden wij destijds wel koeien met slepende melkziekte of problemen met de klauwen en de vruchtbaarheid. Die zijn er nu nog, al komen deze minder voor.” Giesen

ervaart dat het afkalven tegenwoordig gemakkelijker verloopt, er zijn minder uierontstekingen, de klauwen zijn beter en datzelfde geldt voor de vruchtbaarheid.” Het programma bevalt. Giesen: “Met bloedonderzoek zie je veel meer wat anders verborgen blijft. Het klinische beeld dat je ziet bij sommige koeien, is het topje van de ijsberg. Met bloedonderzoek wordt de hele ijsberg zichtbaar. Hiermee heb ik concrete cijfers om het rantsoen bij te sturen.” Elke veertien dagen komt de veearts en die tapt bloed bij de verse koeien. De uitslag van vandaag laat iets te lage calciumwaarden zien bij sommige koeien en iets te hoge ketonenwaarden. Onverwacht komt dat niet voor de veehouder: “De kuil die

Melkziekte

Melkziekte is een tekort aan calcium in het bloed. De ziekte treedt meestal op binnen 48 uur na afkalven, maar kan ook vlak voor of tijdens het afkalven ontstaan. Het tekort aan calcium in het bloed ontstaat doordat na het kalven de calciumbehoefte snel toeneemt voor de productie van melk. Het lichaam van de koe moet zich snel aanpassen aan een veel grotere calciumbehoefte. Een koe met melkziekte heeft geen eetlust en is weinig actief. De oren zijn vaak koud. Door het calciumtekort in het bloed functioneren onder meer de skeletspieren niet meer goed. Daardoor kan de koe niet meer overeind komen.

Droogstaande koeien op het bedrijf van Giesen.

FOTO: GEESJE ROTGERS

thans wordt gevoerd is niet optimaal. De voeradviseur had het rantsoen daarom al wat aangepast door het aandeel grof hooi en mais te verhogen. De wijziging in het rantsoen komt tot uiting in de conditiescores van de droge koeien. Die zijn nu misschien wat te veel toegenomen.” En wat nu? “De uitslagen van de dierenarts gaan standaard naar mijn voeradviseur, zodat hij die ook kan beoordelen”, vertelt Giesen. “En morgen zit ik samen met de dierenarts en voeradviseur om tafel om met z'n drieën het rantsoen door te nemen.”

Het rantsoen

Voeradviseur Martijn Dooren van Gelre IJsselstreek krijgt de uitslagen van het bloedonderzoek standaard doorgemaild van de veehouder. “Dit biedt mogelijkheden om ook als voeradviseur goed de vinger aan de pols te kunnen houden. Wij hebben goed zicht op de rantsoenen voor melkvee, onder andere via de melkuitslagen, maar doorgaans minder op het rantsoen van de droge koeien. Via deze uit-

slagen krijgen we ook een objectief beeld van het rantsoen.” Toch zijn de voeradviezen die Dooren geeft dan weer minder uniform: “De bloedwaarden zeggen wat over de verse koeien. Als de calciumwaarde te laag is, kan dat meer dingen betekenen. Of het droogstandsrantsoen bevat te veel calcium waardoor er na afkalven te weinig gemobiliseerd wordt door het dier zelf, of er zit te weinig calcium in het rantsoen van de verse koeien. Je zult dus ook altijd naar de conditie van de koeien moeten kijken om te zien wat er aan de hand is.” Dooren bevestigt het idee van de veehouder dat de kuil die thans wordt gevoerd, niet optimaal is voor droogstaande koeien. Hierdoor zijn de calciumwaarden in het bloed aan de lage kant en de ketonwaarden aan de hoge kant. Met het juiste aanvullende voeder verwacht hij dit te compenseren. §

Ketose (slepende melkziekte)

Ketose is een stofwisselingsziekte. Eén op de negen Nederlandse melkkoeien heeft de eerste maanden na afkalven last van ketose, maar er zijn grote verschillen in het percentage koeien met ketose per bedrijf. De ziekte treedt voornamelijk op aan het begin van de lactatie en is een verschijnsel van een negatieve energiebalans. Ketose ontstaat doordat koeien direct na het afkalven te weinig voer opnemen ten opzichte van de hoeveelheid geproduceerde melk, oftewel: de energieopname blijft achter bij de energiebehoefte. Om dit tekort te dekken, breekt de koe haar eigen lichaamsvet af, een proces waarbij ketonen worden gevormd. Koeien met ketose worden traag, hebben weinig eetlust, nemen onvoldoende krachtvoer op, geven minder melk, hebben stijve mest en hun conditie neemt snel af. De uitgedemde lucht van koeien met ketose ruikt naar aceton (een van de ketonen).

Veehouder Wilry Giesen houdt het rantsoen van zijn droge koeien scherp in de gaten, samen met zijn dierenarts en voeradviseur.

FOTO: GEESJE ROTGERS